

Úrvacsorás istentisztelet – Ötvened (esto mihi) vasárnap

Budapest – Fasor, 2020. február 23. 11:00; MGyTK

A vasárnap igéi: [Jézus] így szólt hozzájuk [a tanítványokhoz]: Íme, felmegyünk Jeruzsálembe, és beteljesedik mindaz, amit a próféták az Emberfiáról megírtak. (Lk 18,31) Fordítsd felém füledet, siess, ments meg engem, válts meg engem, Istenem! (Zsolt 31,3)

Lekció/oltár előtti olvasmány: 1Kor 12,31-13,13

Testvéreim, megmutatom nektek a legkiválóbb utat: Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy a pengő cimbalom. És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok. És ha szétosztom az egész vagyonomat, és testem tűzhalálra szánom, szeretet pedig nincs bennem: semmi hasznom abból. A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem múlik. De legyen bár prófétálás: el fog töröltetni; legyen nyelveken szólás: meg fog szűnni; legyen ismeret: el fog töröltetni. Mert töredékes az ismeretünk, és töredékes a prófétálásunk. Amikor pedig eljön a tökéletes, eltöröltetik a töredékes. Amikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek; amikor pedig férfivá lettem, elhagytam a gyermeki dolgokat. Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert Isten. Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.

Textus, a prédikáció alapigéje: Ámósz 5,21-24

A lélektelen istentisztelet hiáβαvaló

[Így szól az Úr:] Gyűlölöm, megvetem ünnepeiteket, ünnepségeiteket ki nem állhatom! Ha égőáldozatot mutattok be nekem, vagy ha ételáldozatot, nem gyönyörködöm bennük. Rá se tekintek a békeáldozatra, melyet hizlalt állatokból adtok! Távozzatok előlem hangos éneklésetekkel, hallani sem akarom lantotok zengését! Áradjon a törvény, mint a víz, és az igazság, mint a bővizű patak! Véresáldozatot és ételáldozatot úgy hoztatok-e nekem a pusztában negyven éven át, Izráel háza, hogy közben királyotokat, Szikkútot hordoztátok, és Kijjűnt, csillagistenetek képmását, amelyeket ti készítettetek?! Ezért fogságba küldelek titeket Damaszkuszon túlra – mondja az ÚR, akinek Seregek Istene a neve.

Kedves Gyülekezet!

A haiku egy japán, más nyelvekre nehezen átültethető, rendkívül szigorú, alakilag kötött, 3 soros, soronként 5-7-5, összesen 17 szótagos versforma. Kosztolányi is írja róluk, hogy ezek a versek olyan, lírai közlések nélküli, pontos, valószerű természeti rajzok, melyek mögött mindig ott van egy másik rajz, egy lelkirajz is. Nem a költő lelkirajza – hiszen a költő sosem erőszakoskodik –, hanem az olvasó lelkirajza, aki a kereteket megtölti olyan tartalommal, amilyen-nel neki tetszik. A formai kötöttségeket a rímkeresés miatt lazán kezelő Kosztolányi fordításában Onicsura *Ünnep* c. haikuja például így hangzik:

Virágban a cseresnyefák.
Mindenki izzó, vig selyembe
pompáz
s benn a ruhákba ott zörög
a csontváz.

Az én olvasatomban ennek a természeti haiku-rajznak a lelki rajzában akár Ámósz imént felolvasott kirohanása is felismerhető. Hiszen ez a pásztorkodásból és fügetermesztésből elhívott próféta is erről, a csontvázként zörgő, kiüresedett, lélektelen ünneplésről beszélt. Példátlan keménységgel. *Gyűlölöm, megvetem ünnepeiteket, ünnepségeiteket ki nem állhatom. Áldozataitokban nem gyönyörködöm; rá se tekintek. Távozzatok előlem hangos éneklésetekkel, hallani sem akarom.*

Ezek az Isten elutasítását kifejező szavak a Kr. e. 8. században hangzottak el. Izrael nagy gazdasági fellendülésének idején. Amikor a pörgő gazdaság kedvező hatásait csak a vezető népréteg élvezte – a többiek, az elnyomottak és a kizsákmányoltak nem élvezték, és a társadalmi igazságtalanságok miatt komoly feszültségek voltak kialakulóban. A vallási élet is meghanyatlott ebben az időben. Az Úr/JHWH mellett kánaáni istenségeket tiszteltek. Az istentisztelet belemerevedett a rutinba, a formaságokba. A cél-

ja kimerült a szertartási előírások betartásában és Isten ajándékokkal és áldozatokkal való kiengesztelésében.

A prófétán keresztül Isten népe értésére adta, hogy neki bizony mindebből nagyon elege van. Nem kellene neki a pontosan, ámde lélektelenül, belső odaadás nélkül végrehajtott szertartások. Még az istentiszteleti éneklés is olyan a füleinek, – ahogy a héber eredeti megfogalmazza – mint az eksztatikus tombolásból születő lárma és zajongás.

A jog és igazságosság figyelembe vétele, az isteni tanácsoknak való boldog engedelmesség – úgy közösségi, mint személyes értelemben. Az ilyen istentiszteletet és ünneplést tetszik Istennek. Az így Istent tisztelőt és ünneplőt segítik aztán meg a hitében és az életében az istentiszteleteken elhangzó énekek, a kötelező liturgikus szövegek, az imák, az úrvacsora.

Egyik kedves barátom itt a gyülekezetben nemrég felhívta a figyelmemet Hanna Barbara Gerl vallásfilozófus egy '94-ben, a Magyar Egyházzeneben (1994/1995 - 3.) megjelent *A keresztény liturgia mint anti-extázis* c. cikkére. A tanulmány középpontjában a mise/az istentisztelet (it) unalmasága áll – szemben az ókori vallások azon liturgikus gyakorlatával, mely az isteni epifániát kémiai és fizikai eszközök használatával, az érzékek és az öntudat rendkívüli állapotba, extázisba hozásával próbálta előidézni. A cikk a következő szavakkal kezdődik: „Bizonyítás nélkül el lehet fogadni, hogy a keresztények többsége unalmasnak találja a vasárnapi templomba menetet. Ez elsősorban azokra a keresztényekre áll, akik nem akarják többé hitüket szembesíteni a vasárnapi unalom próbatételével. Ám a gyakorló keresztény is fölfedezheti magában azt az átfutó gondolatot, hogy kellemes lenne már maga mögött tudni vasárnapi kötelességét... A fiatalok pedig távollétükkel tündökölnék. ... Miként születhetne lelkesültség egy vasárnapi istentisztelet során?” – kérdezi provokatívan.

A válasza az, hogy a mise unalma tudatosan keresett unalom – ami jó és fontos. Hiszen az (it) nem egy nagy „esemény”, nem az érzelmi feszültség nagy pillanatainak, vagy valami lelkesítő és izgalmas valóság megtapasztalásának az alkalma akar lenni. A pészah ószövetségi liturgiájának a magját – amelyben a mai mise/istentisztelet is gyökerezik – nem az elvakultság, hanem az éberség, nem az elragadtatás, az extázis, hanem a normalitás, nem a részegség, hanem a 10. csapás éjjelén az Egyiptomból való menekülés érdekében minden erő gyors egybegyűjtésének a liturgiája alkotja. (Vö: 261.o.) Amelyben minden egyes liturgiai elemnek, szónak, mondatnak és imának fontos és pontos helye van.

Azonban, ahogy a patak kiszárad, ha nincs, ami táplálja, úgy igaz az is, hogy az istentiszteleti rutin, az egyházi év adott vasárnapján évről-évre visszatérő szentírási és liturgikus szövegek, imák és éne-

kek át nem gondolt, monotonon hallgatása, elhadarása, eléneklése az ember lelkét bizony kiszáríthatja. Mi értelme van ennek? – kérdezzük talán magunkban, ha ilyet tapasztalunk. Van ennek így értelme? – kérdezik talán tőlünk mások: nem templomos emberek, vagy karizmatikusabb lelki beállítódású keresztények. Miért járunk templomba? Miért adakozunk? Miért imádkozunk? Miért élünk a szentségekkel? Hogy lássák mások? Hogy mindezekre hivatkozassunk majd akkor, amikor a bajban viszonzás-képpen Isten segítségét várjuk?

Az igazán jó válasz ezekre a kérdésekre csak az lehet, hogy – ha néha gépiesen is imádkozunk és meg is lankad a figyelmünk – azért jövünk ide, azért imádkozunk, azért énekelünk, mert szükségünk van rá. Úgy mint a vízre. Mert nem tudunk nélküle élni. Mert tudjuk, hogy az Istennel történő józan és személyes találkozás kapcsán élénkebb tudatára juthatunk életünk céljának és értelmének, a saját identitásunknak és küldetésünknek.

Sokszor látjuk azt is, hogy az ünnepeink során épp az érdemi rész, az esszencia mennyire elsikkadhat. Nézzük a karácsonyt, a húsvétot, az esküvőket, a keresztelőket! Milyen könnyen kiveszhet belőlük a kötelező formai elemekre való nagy odafigyelés során a lényeg! Díszek, virágok, fények, fák, tojások, szirmok, gyönyörű ruhák, édes fehér rugik, ingek és szoknyácskák – kívülről minden tökéletes, mindenki izzó, vig selyembe pompáz, s benn az ünnepben, az ünneplő ruhákban mégis ott zörög a csontváz.

Gyűlölöm, megvetem ünnepeiteket, ünnepségeiteket ki nem állhatom! Távozzatok előlem, hallani sem akarom! – rettenetes.

Mi ma délelőtt az Úristen bennünket felrázni akaró, szenvedélyes szeretetének a hangját, a féltését akarjuk kihallani ezekből a kemény szavakból! Azt akarja velük mondani, hogy az ünnepeink, az istentiszteleteink, a szertartásaink a kiszámítható és állandó tartalmukkal a bűnbánat és a megújulás, a felfrisülés, a megerősödés, az inspirációk, a nagy felismerések, a józan katarzis olyan alkalmi lehetnek, amik aztán tartanak minket a hétfők, keddek, szerdák, csütörtökök, péntek, szombatok során. Ehhez viszont a mi részünkről is szükség van a törvénybe nézés, a Jézusra tekintés, az isteni akarat és iránymutatás őszinte keresésének, a tanulni és formálódni akarásnak, Krisztus édes és könnyű igája felvételének az erőfeszítésére. Az ezerszer hallott szentírási szakaszok, imák, hitvallások, liturgikus szövegek és énekek ismételt elmondására, át- és átgondolására.

Erre törekszünk. Nem szórakozni, extázist átélni járunk a templomba, nem ez a Krisztus-követésünk lényege, hanem az, hogy mennyei Atyánk szavára és Jézus példájára figyelve megtanuljunk járni az isteni szeretet és igazságosság útján. Ennek a fontos tartalomnak a megőrzéséért mi felelünk! Ha miatta min-

ket és az istentiszteleteinket mások unalmasnak tartják? – tartsák! De ha mi ehhez nem ragaszkodunk, az életünk és az istentiszteletünk tényleg nem lesz több zengő ércnél vagy pengő cimbalomnál. Imádkozzunk!

Úr Jézus, köszönjük, hogy születésed, emberré lételed megmutatta nekünk a legkiválóbb utat, amelyen járhatunk. Köszönjük, hogy szenvedésed és kereszted által Isten a mi Atyánk, mi pedig gyermekei lehetünk. Köszönjük, hogy feltámadásod által a mi életünk, a mi követésünk és kereszthordozásunk is csodálatos távlatot kap. Ámen.

Ének: 438,5 Kövessük őt, a drága Mestert! Szent nyomdokában járhatunk. Hordozzunk bár nehéz keresztet, Áldott lesz itt szolgálatunk. Küzdőre vár csak győzelem És égi béke, végtelen.